Työ- ja elinkeinoministeriö
Neuvotteleva virkamies Teija Palko
Johtava asiantuntija Kai Husso

27.10.2021

Työ- ja elinkeinoministeriön lausunto eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaostolle

Asia: HE 186/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tutkimus- ja kehittämistoiminnan (t&k) lisävähennyksestä verovuosina 2021–2025 annetun lain sekä varainsiirtoverolain 56 c §:n muuttamisesta

Verokannustin on kansallisessa tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan tiekartassa (TKI-tiekartta) mainittu instrumentti, joka osaltaan tukee t&k-toiminnan ja -menojen kasvua siten, että hallitusohjelmassa tavoitteeksi asetettu menojen bkt-osuus on 4 % vuoteen 2030 mennessä. T&k-investointien lasku heijastuu osaltaan talouskasvun ja tuottavuuden odotuksiin.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi t&k-lisävähennyksestä verovuosina 2021–2025 annettua lakia siten, että lain määritelmät täyttäville hyväksyttäville t&k-menoille myönnettäisiin vuoden 2022 alusta alkaen korkeampi 150 prosentin lisävähennys nykyisen 50 prosentin lisävähennyksen sijaan. Lisäksi lain voimassaoloaikaa ehdotetaan pidennettäväksi vuoden 2027 loppuun.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää esitettyjä muutoksia t&k-menojen lisävähennykseen kannatettavina, mutta volyymivaikutuksiltaan suhteellisen pienimuotoisina, kun otetaan huomioon tarve lisätä yritysten ja tutkimusorganisaatioiden tiivistä yhteistyötä. T&k-menojen lisävähennys tukee TKI-tiekartan tavoitteita lisätä yritysten ja tutkimusorganisaatioiden yhteistyötä.

Tavoite nostaa Suomen t&k-menot neljään prosenttiin bkt:sta vuoteen 2030 mennessä on kunnianhimoinen ja edellyttää toimintaympäristöä, joka kannustaa pitkäjänteisesti t&k-toimintaan. Politiikkatoimien osuvuuden ja vaikuttavuuden näkökulmasta myös instrumenttien ennakoitavuus ovat oleellista. Viime kymmenen vuoden aikana Suomi on jäänyt keskeisiä verrokkimaita selkeästi jälkeen t&k-intensiteetin (t&k-menot/BKT vuonna 2019 noin 2,8%) kehityksessä. Samanaikaisesti yritysten ja tutkimusorganisaatioiden yhteistyö on vähentynyt, mikä heikentää tutkimuksessa syntyvän uuden tiedon ja osaamisen siirtymistä yritysten kasvun pohjaksi ja sitä kautta tutkimukseen suunnattujen panostusten vaikuttavuutta.

Hallituksen asettaman tavoitteen saavuttaminen edellyttää valtiolta merkittävää lisäystä t&k-toiminnan tukemiseen siten, että lisäpanostukset kannustavat yrityksiä kasvattamaan merkittävästi omia t&k-investointejaan. Hallituksen määräaikaisten lisäpanostusten sekä Kestävän kasvun ohjelman rahoituksen (RRF) ansiosta valtion

rahoitus t&k-toimintaan pysyy vuoteen 2022 saakka neljän prosentin tavoitetta tukevalla kasvu-uralla. Ilman lisäpanostuksia vuonna 2023 valtion t&k-rahoitus kuitenkin laskee JTS 2022-2025 päätösten mukaisesti jyrkästi. Tarvittava rahoituksen tasokorotuksen määrä on noin 600 milj. euroa vuonna 2023. Tähän rahoitusvajeeseen nähden esityksen arvio t&k-menojen lisävähennyksen taloudellisesta vaikutuksesta (yhteensä noin 19 milj. euroa) on rajallinen.

Esityksessä ehdotettu lain voimassaolon pidennys tukee toimintaympäristön parempaa ennakoitavuutta. Lisävähennyksen korottaminen 150 prosenttiin nykyisen 50 prosentin sijaan kasvattaa vähennyksen kannustavuutta merkittävästi sitä hyödyntäville yrityksille. Vähennettävän määrän ylärajan säilyttäminen 500 000 eurossa rajaa kuitenkin kannustimesta hyötyvien yritysten kokoa. Työ- ja elinkeinoministeriö pitää ylärajaa alhaisena ja suosittelee ylärajan kaksinkertaistamista 1 000 000 euroon.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää tärkeänä arvioida esitetyn t&k-verokannusteen toimivuutta ja vaikuttavuutta mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta sen puutteita voidaan korjata. Uudistuksen toimivuuden ja vaikuttavuuden jatkuvan seurannan järjestäminen on tärkeää myös t&k-kannustinjärjestelmän kokonaisvaltaisen kehittämisen kannalta. Julkisia suoria t&k-avustuksia ja epäsuoria t&k-verotukia on tarkasteltava vuorovaikutteisena kokonaisuutena. On tärkeää lisäksi kiinnittää huomiota siihen, missä määrin verokannustimet lisäävät yksityisiä t&k-investointeja, t&k-toimintaa tekevien yritysten määrää sekä yritysten ja tutkimusorganisaatioiden yhteistyötä.